

Festiviteten

Vårt nye kulturhus fra 1958

Av Kjell-Harry Olausen

I 1922 ble Arbeidersamfundet bygget i Smedgata som et kombinert kulturbygg for festlige sammenkomster, møter og kino. Arbeidersamfundet ble bygget av Eidsberg Socialdemokratiske Arbeiderforening, altså i privat regi. I «Samfundet» var det en storesal for kino, revyer/opptredener og festlige anledninger. Slik var «Samfundet» et flerbruksbygg for kultur og underholdning, i tillegg til å være samlingslokale for Arbeiderforeningen. Dette bygget omtales forøvrig i bredere sammenheng i egen artikkel i dette heftet.

På den tiden var det veldig få hjem som hadde eget bad, så folkebadet i kjelleren i Mysen skole i Storgata var løsningen for mange, mest de voksne. Vi barna fikk klare oss med et bad i ei balje på kjøkkenet hver lørdag. I folkebadet var det både karbad og dusj, så det var datidens fasiliteter. Folk på den tiden klarte seg vanligvis med et bad i uka, så dette folkebadet var tilstrekkelig for Mysens befolkning i mange år.

Når ungene i Mysen begynte på skolen og fikk gymnastikktimer i den gamle gymsalen, så var det dusjanlegg i kjelleren der. Da fikk vi ungene et dusjbad i uka vi også. Det var jo et fremskritt for mange av oss. Bad hjemme var som nevnt ukjent for de fleste på denne tiden.

Folkekrav om nytt kulturbygg med svømmebasseng

Men etter hvert, og straks etter krigen, dukket det opp ønsker om et nytt bygg i Mysen da lokalene i Arbeidersamfundet begynte å gå ut på dato som kinolokale og festsal. Det samme gjaldt selvfølgelig også folkebadet i Mysen skole. Mysen savnet kort og godt et nytt kulturbygg med et moderne badeanlegg med et basseng for svømming og badeopplevelse. Askim hadde allerede sitt fine funksisbygg med en moderne kino, og ikke minst hadde man et fint «badebygg» med stort basseng rett ved siden av kinoen. Jeg husker godt da vi gutta fra Smedgata dro på kino- og badeturer til Askim på 1950-tallet. Da var det tur med tog fra Mysen til Askim, og så en kort spasertur til kino eller bad. Bare turen med toget var jo egentlig en opplevelse, men vi savnet nok et eget bad vi også.

Banebrytende samarbeidsprosjekt

Mysen kommune og Eidsberg kommune hadde allerede rett etter krigen, i 1947, snakket sammen og sådd de første spirer om et nytt kulturbygg i Mysen med både kino, badeanlegg, restaurant og festlokale. Dette prosjektet fikk sitt prinsipielle vedtak i 1947, og det ble nedsatt en komité for å jobbe med å få et slikt bygg opp å stå. Denne komitéen fikk det klingende navnet: «Eidsberg og Mysen kommuners felleskomité for kinobygg». Komiteen fikk Sverre Eriksen fra Mysen

Festiviteten sto ferdig i 1958. Postkort: Jul Aage Krosby

som formann, og han fikk med seg øvrige komitémedlemmer fra begge kommunene.

Komitéen brukte lang tid på å fremme sitt forslag til nybygg. Forslaget ble først lagt frem for behandling ni år senere. Planene ble godkjent av Mysen formannskap fredag 2. november 1956, og i Eidsberg formannskap 6. november samme år. Dette til tross for at det var en del murring blant folk i Eidsberg kommune mot dette fellesprosjektet! Aner vi her en tendens til fortsettelse av tidligere rivalisering mellom by- og landkommunen?

Tomtevalget var allerede gjort. Den nye kulturelle storstua skulle plasseres i Storgata vis-à-vis Mysen skole, der det gamle kommunehuset lå. Dette var et eldre hus i sveitserstil som hadde fungert som kommunehus for Eidsberg kommune fra år 1900 og for

Mysen kommune fra løsrivelsesåret 1920. Men bygget ble ikke benyttet til slike formål lenger. Eidsberg kommune fikk sitt nye kommunehus på Heggan i 1926 og Mysen kommune flyttet sin administrasjon til den nye brannstasjonen som ble bygget i 1947. På den gamle kommunehus-tomta lå også ei gammel «tyskerbrakke», og begge bygningene ble nå revet for å gi plass til den nye storstua. Tomtevalget må sies å være meget godt egnet med sin sentrale beliggenhet i Mysen sentrum langs Storgata.

Denne gamle «tyskerbrakka» hadde vi for øvrig god bruk for under skoletiden da vi fikk benytte den til lager for papirinnsamlingen vi hadde til inntekt for skoleturen i 7. klasse. Skoleturen skulle gå til Trondheim, så innsamlingen ga et godt økonomisk bidrag for oss.

Prosjektet realiseres

Prosjektet for det nye bygget var kalkulert til 1,5 million kroner, men det var uten badeanlegget, som kom til behandling på et senere tidspunkt. Sverre Eriksen ble nå også valgt som formann i byggekomitéen. Etter at anbudene var kommet inn, ble det murmester *Johs. Myhre* som ble hovedentreprenør for bygget med et tilbud på kr 1 136 000. Dette var ikke det billigste anbudet, men «kommunaløkonomiske hensyn» betydde atskillig i følge byggekomitéen, og formannskapet var enig. Anbudsregler var nok mye enklere den gangen og man kunne ta lokale hensyn ved valg av entreprenører.

Navnekonurranse

Det ble utlyst navnekonurranse knyttet til hva det nye kino/kulturhuset skulle hete. Det kom flere forslag til navn, og byggekomitéen ble stående ved «Festiviteten». Men nok en gang kom det til en liten «konflikt» mellom Mysen og Eidsberg, da eidsbergingene ikke var helt fornøyd med dette navnet. Det kom derfor forslag på blant annet «Heggnir» og «Forum». Men etter to prøvevoteringer, to gruppemøter og en hissig debatt, ble navnet til slutt «Festiviteten». Det var ikke enkelt å bli enige denne gangen heller, tydeligvis.

Staselig bygg

Det nye bygget var tegnet av *arkitekt Jacob Hanssen* fra Oslo, og fikk et monumentalt fasadeuttrykk mot Storgata med søyler i inngangspartiet til foajéen og kinoen i første etasje. Over dette partiet kom det en langsgående balkong med utganger

fra restauranten i andre etasje. Den staslige (kanskje litt slottsaktige) fasaden mot Storgata bidrar i dag til å gi bygget et monumentalt uttrykk som skal og må bevares.

Fra denne balkongen hadde russepresidenten sin 17. mai-tale i mange år. Restauranten innenfor fikk navnet Orion og var et populært møtested i mange år. Samme driver av Orion drev også selskapslokalene i tredje etasje. Mange fra min generasjon husker nok fortsatt hyggelige selskaper i dette lokalet, ikke minst den årlige rekefesten.

Viktig arkitekt

Arkitekt Jacob Hanssen fortjener en omtale. Han klarte å skape et flott bygg i en enkel funksjonalistisk stil, en stilart han var godt kjent med gjennom flere kjente bygg. Arkitekt Hanssen var en anerkjent arkitekt for en rekke kinobygg i Norge, blant annet Colosseum kino i Oslo og rådhuset i Ski. Kinosalen fikk et meget delikat interiør med god lyd kvalitet i hele salen. Dette var utfordringer arkitekten var godt kjent med som «kinoarkitekt» og som han løste på en glimrende måte. Hvor du satt i salen hadde følgelig ingen betydning, du hørte alt som skjedde på scenen godt likevel. Så kommunenes valg av arkitekt var en kjempesuksess.

Så omsider kom byggingen i gang i 1957, straks etter at det gamle kommunehuset og tyskerbrakkva var revet. Det var en spennende tid for oss unge å følge med på byggingen. Vi kunne følge byggingen fra skolegården i skoletiden, men det ble noen turer dit etter skoletiden også, for dette var en spennende tid. Foran våre øyne reiste

det seg et kjempestort bygg, i våre øyne nesten som et slott i byen vår. Jeg husker spesielt når de blandet til mørtel og betong. Da var hele byggeområdet innhyllet i sementstøv og kalkstøv. Ikke å undres at gutta som jobbet med dette trengte en bayer eller langpils fra tid til annen. Vi kunne jo tjene noen øre på å gå til butikken for å handle for murerne. Vi fikk faktisk kjøpe sånne ting den gangen.

Bygget ferdigstilt

Så i 1958 var Mysen nye storstue ferdig, og fra 220 sitteplasser i Arbeidersamfundet hadde Festiviteten kino plass til 648. Og i tillegg var det stor foajé, så nå skulle ingen behøve å stå i lang kø utenfor kinoen i all slags vær. Det burde være plass til alle i denne nye storstua.

I tillegg til kino med vestibyle, restaurant og selskapslokaler, inneholdt Festiviteten også en leilighet i tredje etasje der driver av Orion bodde i mange år. Men det var også to forretningslokaler i første etasje på hver side av inngangspartiet til kinoen. I mange år drev *Rolf Valebjørg Wiig* sin blomsterbutikk der i det vestre lokalet. Etter hvert ble denne butikken lagt ned og da overtok badet lokalene. Disse ble nå benyttet til spise- og hvilerom for badebetjeningen. På motsatt side var det i mange år frisørsalong, og i de senere år drev *Ulf «Uffe» Johansen* sin virksomhet der. Denne het «Uffes klipotek» og var i vinden, spesielt for barn og unge i Mysen og omegn. Ingen av disse lokalene er i bruk i dag til utleieformål.

Innvielsen

Så skulle Festiviteten omsider få sin høytidelige innvielse. Det skjedde 11. oktober 1958. Da møtte ordfører i Mysen, *Rolf Ytrehus*, ordfører i Eidsberg, *Johan Volden* og fylkesmann *Hess- Larsen*. Også pensjonert general *Otto Ruge* var tilstede. Til å underholde i kinosalen var *Kringkastningsorkesteret* hyret inn, til stor stas for de inviterte. Det var spennende å stå utenfor å se alle disse festkledde komme til Festiviteten denne dagen.

Store forventninger

Det var med stor forventning jeg kom inn i kinoen på første forestilling, Og vi som hadde vært så fornøyde med storesalen i Samfundet i barneårene! Den var jo så stor, syntes vi. Men nå når vi kom inn i denne storstua med flotte farger og lys som kunne dempes, og med masse plass, stor scene og kjempestort kinolerret, da ble vi virkelig imponert. Og med fallende gulv ned mot scenen og kinolerretet kunne man se godt uansett hvor man satt i salen. Men mest spennende var det jo å sitte på galleriet.

Første kinobesøk var halv femmer'n, og jeg tror første besøk var gratis. Salen var utrolig fin, bedre enn hva nabokommunene kunne skilte med. Fin kinosal med som nevnt fallende gulv mot en stor fin scene. Foran denne var det også en orkestergrav, for dette var et kulturhus for de store begivenheter. Kinosalen hadde også et øvre galleri som seg hør og bør. Interiør og belysning var kjempefint, og for ikke å snakke om at Festiviteten hadde et kjempestort lerret! Nå kom vi nesten helt inn i selve filmen.

Godt kinobesøk

Kinoen gikk veldig bra i mange år med godt besøk og god økonomi. Om søndagene var det tre forestillinger, halv fem for barn, halv sju for de midt mellom, og halv ni for de voksne. Forestillingene gikk for nesten fulle hus i mange år. Så en gang i året var det gratis adgang til husmorfilmene, dit måtte vi bare gå vi ungene med dårlig råd. Om vi lærte så mye om matlaging og husstell kan nok diskuteres i ettertid.

Men det var et strengt regime med billettører som skulle passe på at alder passet med filmen. Etter hvert ble det litt spennende å forsøke å komme inn på «voksenkino», men det gikk som regel galt. Billettørene som tok imot oss ved inngangen til kinosalen, *Skauken* blant andre, kjente oss for godt til at det gikk bra. Men etter hvert ble vi heldigvis «gamle» nok til å komme inn.

En helt spesiell dag var 22. november 1963. Da vi kom ut fra kinoen denne dagen gikk det som en løpeild gjennom forsamlingen at noen hadde hørt at president John F. Kennedy i USA var skutt og drept. Da trodde mange at nå ble det krig, for her måtte Sovjet stå bak attentatet. Men heldigvis var det ikke sånn og det ble ikke krig, men trist var det.

Festiviteten hadde mange gode filmer å vise gjennom årene. Jeg husker godt Norgespremierer på en film basert på Trygve Gulbrandsens trilogi – «Bakom synger skogene» som omhandlet Bjørndal-familien på slektsgården. Den var spilt inn i Østerrike og het på originalen «Und ewig singen die Wälder».

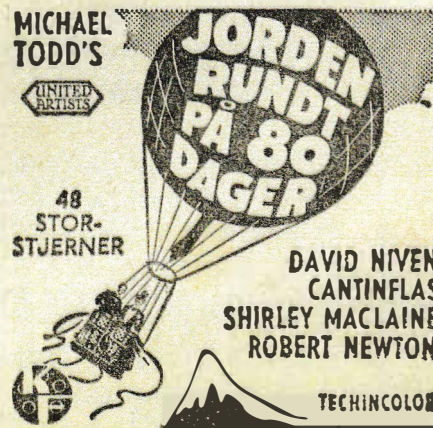
Festiviteten

Freitag kl. 20 (V):

Lørdag kl. 20 (B):

Søndag kl. 20 (B):

Spilletid ca. 3 timer.

Billettpris kr. 5.

Forhåndssalg i Festiviteten Frukt og Tobakksforretning, tlf. 1575.

Søndag kl. 18 (B):

Bemerk kun 2 forestillinger søndag og de forandrede spilletider.

Kinofilmer i mars 1961.

Utklipp fra Øvre Smaalenene.

Teateroppsetninger og konserter

Men kinosalen ble også flittig brukt til teateroppsetninger og konserter. Jeg husker enda tidlig på 1960-tallet da *The Everly Brothers* fra England hadde konsert! Det var virkelig noe stort i denne «rocke-perioden» på 1950- og 60-tallet. Det var nok vi unge som var der. Vi var jo en ny generasjon med nye rytmer og musikk, 20- og 30-tallet var for oss nå historie.

Teaterinteressen blomstret i det nye kulturhuset, og av teaterforestillinger i Festiviteten kan nevnes:

- «*Te og sympati*» med *Wenche Foss* og *Toralf Maurstad*.
- Så kom *Edderkoppen* med «*Operasjon Løvsprett*» med *Leif Juster*, *Arve Opsahl*, *Ernst Diesen* med flere.
- Riksgalleriets vandreutstilling «*Folk og røvere*» av *Torbjørn Egner* og
- Riksteaterets premiere på «*Kristin Lavransdatter*».
- Så fikk Festiviteten besøk av *Claes Gill* og *Kjell Bækkelund* med «*Beethoven i ord og toner*»,
- deretter *Filharmonisk selskaps orkester*,
- og til slutt kan jeg nevne revyen «*Trykk på knappen*».

Med dette stjernegalleriet fra de store scenene i Oslo kan vi konstatere at Festiviteten virkelig ble et aktivt og ikke minst et attraktivt kulturhus som fulgte opp de gode tradisjonene fra Arbeidersamfundet. Men nivået var nok høynet en god del. Jeg var faktisk tilstede på en av disse forestillingene, og det var virkelig spennende å se opptredenen på scenen og høre musikken fra orkestergrava. Det var en opplevelse som satte dype spor.

RIKSTEATRET

i FESTIVITETEN, Mysen
onsdag 14. og torsdag 15. januar
kl. 20:

Henrik Ibsen **Rosmersholm**

Rønnaug Alten, Helga Backe,
Jens Bolling, Per Gjersøe,
William Nyrén, Ingolf Rogde,
Bill. à kr. 6.00 og kr. 5.00 i Indre
Smaalenenes Avis fra mandag 12.
januar (til begge forestillinger) og
ved inngangen fra kl. 19.
Forhåndsbestilling av billetter i tlf.
Mysen 1100 kl. 14—19 fra mandag.
Garderobe.

Øvre Smaalene 9.1.1959

Lørdagsmoro

i FESTIVITETEN, Mysen,
lørdag 7. februar kl. 22.15:

Rolf Kirkvaag

Åse Wentzel

Per Müller

m. fl.

Pete Browns 5 manns orkester.
Entre kr. 5.00 i hele salen. For-
håndssalg hos **A. Lie & Co.**, tlf.
1721. Tiloversblevne billetter
ved luken.

Øvre Smaalene 6.2.1959

Restaurant Orion

Restaurant Orion fortjener også noe omtale. Dette var et godt tilskudd til utelivet i Mysen og Indre Østfold, og hadde et jevnt og godt besøk i mange år. Best husker vi kanskje selve sjefen, *Magnusson* som streng, men rettferdig driver av restauranten. *Magnusson* bodde i leiligheten i tredje etasje, så han kunne leve og ånde for restaurantdriften.

Selskapslokalene i tredje etasje kan heller ikke forbigås. Denne festsalen ble mye benyttet av mange, både private og av organisasjoner og foreninger. I noen år avholdt Momarkedet sin «pressefest» der etter den årlige direkte TV-sendingen på lørdagskvelden. Jeg var så heldig å være tilstede der i noen år gjennom mitt engasjement for Momarkedet. Blant gjestene hadde vi år om annet *Cliff Richard*, *Tommy Steel*, *Smookie* og mange flere internasjonale stjerner. *Tommy Steel* var godt kjent gjennom en film vi så på kinoen som het «*Tommy Steel Story*». Stjernene ble en spennende del av historien om Festivitetsens betydning i lokalsamfunnet. Da Kong Olav åpnet Momarkedet var også Festiviteten møteplass for en kort lunsj, noe som selvfølgelig ytterligere økte Festivitetsens status som møteplass. Da ankom kongen i sin åpne cabriolet, og kjørte så i åpen bil opp til markedsplassen.

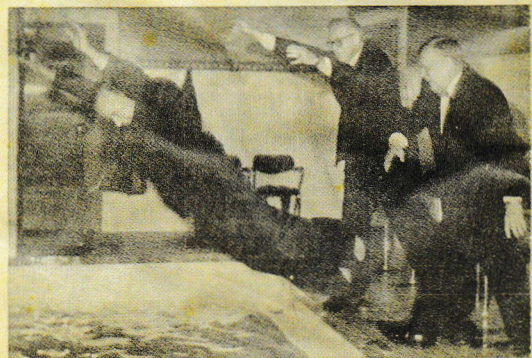
Badet

Men mange av oss ventet nok med spenning på om bad med svømmebasseng skulle komme. Opprinnelig var kostnadene til dette ikke tatt med, men det ordnet seg etter

Glade verter og misunnelige gjester, i Mysen:

Begeistrede lovord fra alle da badet åpnet med pomp og plask

«Hele tiden vårt ledemotiv at distriktet skulle få den samme sosiale og kulturelle standard som byene»

Byggekomité-medlem *Hans S. Eggen* i svevet. Utkastelsen ble besørget av byggekomitéens formann *Sverre Eriksen*, og Mysens ordfører *Hans Svinndal*. Utklipp fra *Indre Smaalenenes Avis* 28.9.1960.

hvert. Badet ble gjort ferdig med et basseng på 12,5m med stupebrett, samt et mindre plaskebasseng for de små. I tillegg var det et fint dusjanlegg og til og med en stor og fin badstu.

Badet var endelig ferdig i 1960, og første besøk til det nye badet var med stor forventning. Nå skulle det bli slutt på turene til Askimbadet, vi hadde et selv her i Mysen. Badet lå i kjelleren. Vi gikk ned trappa, betalte i luka og fikk slippe videre. Da kom vi først inn i et lite avlukke der vi skulle kle av og på oss. I dette avlukket var det en sittebenk til å legge ned, da ble dørene inn og ut stengt og det kom på et rødt lys, avlukket var opptatt. Ingen skulle se at vi kledde av og på oss, men videre inn i garderoben og til dusj og bassengrommet måtte vi være nakne. Det var forskjellig badedager for damer og herrer selvfølgelig. Det er først lenge

etter at vi kunne ha badebukse på i badet.

Med dette nye bassenget gikk svømmeopplæringen lettere hele året, så svømmeferdigheten ble bedre i de kommende årene. Tidligere hadde vi bare svømmeundervisning ved Lundebyvannet om sommeren med *Harald Myhre* som instruktør.

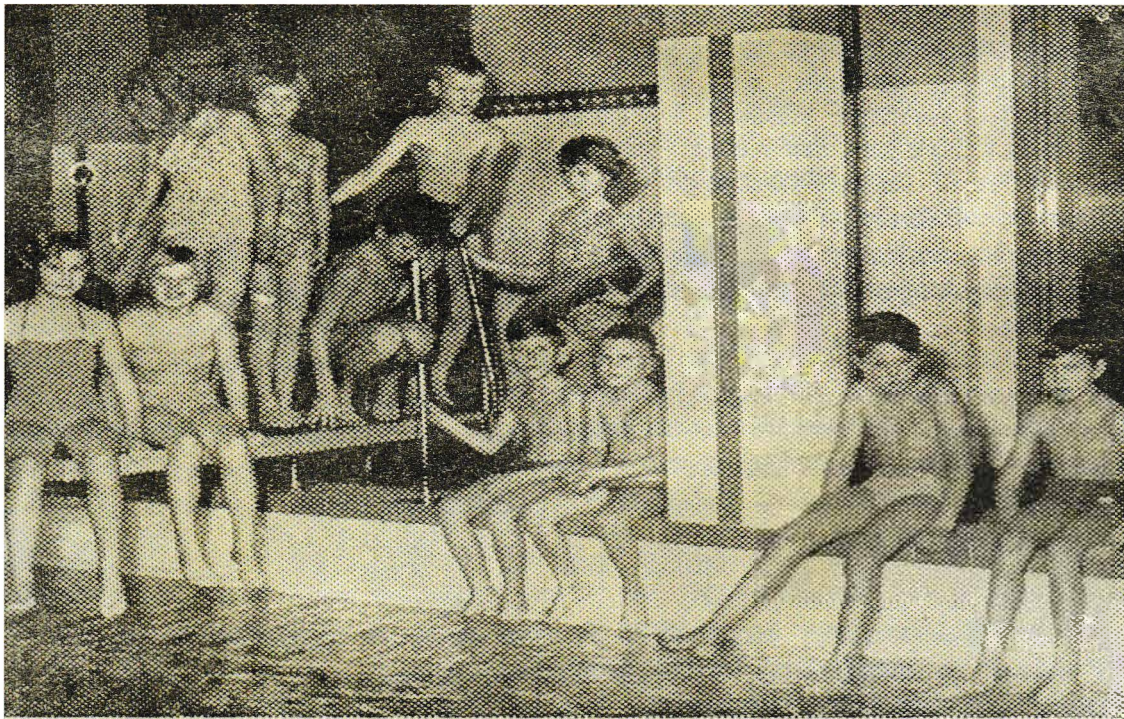
Driften gjennom årene

Festiviteten har gjennom årene gjennomgått forandringer. De nasjonale revyene kommer ikke hit i dag, men russerevyene lever videre i beste velgående. Orkestergrava er fjernet og scenen er blitt større. Under en modernisering på 1980-tallet ble stolene skiftet ut og antall plasser redusert, noe som har gitt bedre plass for de besøkende. I tillegg er det også

Ingolf Huseby bademester i Festiviteten

Som bademester ved det kommunale bad i Festiviteten er ansatt Ingolf Huseby, Heggan. Som nr. 2 ble ansatt Martin Johannesen, Mona. Som kvinnelig badebetjent er ansatt Ingrid Hain, Mysen, og som nr. 2 Ruth Ekeberg, Skiptvet. Raymond Skaugen er nå ansatt i hel stilling som vaktmester i Festiviteten. Han blir også billettør og reserve bademester. Reserve for kvinnelig badebetjent er **Synnøve Syversen, Mysen.**

Utklipp fra *Indre Smaalenenes Avis* 28.9.1960.

Den overlykkelige, lille flokken av skolebarn fra Eidsberg og Mysen som fikk oppleve det store privilegium å «prøvekjøre» svømmebassenget. Utklipp fra *Indre Smaalenenes Avis* 28.9.1960.

bygget et tilbygg inneholdende heis, noe som gir tilgjengelighet til alle etasjer for alle brukere.

Kinoen har også fått nytt kinolerret og nytt lydanlegg de senere årene, så kinoen fremstår vel i dag som en moderne kino. Restaurant Orion og selskapslokalene er også blitt historie. I dag er det kulturen som råder grunnen. Restaurantlokalene brukes til flere kulturformål, blant annet kunstutstillinger, og tredje etasje brukes nå til lokaler for kulturskolen. Mange savner nok fortsatt restauranten og festlokalet i Festiviteten, men tiden hadde kanskje løpt fra denne virksomheten.

Også det fine badet vårt fra 1960 er i dag en saga blott. Grunnet forhold knyttet til bærekonstruksjoner og manglende vedlikehold av dette, er badet stengt for godt, og nytt badeanlegg for innbyggerne i denne delen av Indre Østfold kommune står frem som et usikkert prosjekt. Men minnene fra badedager og svømmeopplæring i badet i Festiviteten lever videre, og så får vi håpe at politiske løfter om nytt bad blir innfridd en dag. Mysen og omegn trenger det.

Som nevnt har Festiviteten fått

vernestatus slik at bygget bevares for ettertiden. Under vurdering av arkitekturen for det nye biblioteket var det et tema at dette ikke skulle konkurrere med Festiviteten's monumentale uttrykk, noe man klarte med glans.

Hva med fremtiden?

For fremtiden mener jeg det nå er viktig at områdets identitet og Festiviteten's monumentale fasadeuttrykk ikke forringes, men tvertimot styrkes. I dette begrensede området har vi egentlig fire historiske bygg og anlegg: Nordre Mysen gårdstun med gårdsbebyggelse, Hamilbrønn og parkanlegg som byens sentrale anlegg, Mysen skole som er tegnet av arkitekt *Sigurd Bentsen* fra Trømborg, Mysen kirke fra 1903 gitt av *Anton H. Mysen*, og selvfølgelig Festiviteten.

Det er å håpe at kommunen i fremtiden er byens historie bevisst og sørger for at disse byggene og anleggene får fremstå som de historiske monumenter de utgjør, og ikke lar fremtidig bebyggelse bli i den grad monumentale at de historiske anleggene forringes.

